

Leest de jeugd nog?

Jeugdboeken moeten concurreren met games en sociale media

Jongeren lezen minder boeken, druk als ze zijn met hun mobieltjes en iPads. En als ze lezen, gaat het vaak om een gehypte graphic novel. Thea Beckman lijkt ver weg. Is het echt zo erg? En hoe houd je je als kinderboekenuitgever staande in de digitale wereld?

Leest de jeugd nog? Wie een blik werpt op de behendig scrollende kindervingers of afgaat op de onafgebroken fascinatie die jongeren hebben voor alles wat beweegt op een beeldscherm, zou zich daar enigszins zorgen over kunnen maken. Het lijkt soms moeilijk voorstelbaar dat er nog jongeren zijn die zich verkneukelend met een zaklamp en spannende jeugd-pocket in bed verschansen.

Uit onderzoek van de Leesmonitor blijkt dan ook dat Nederlandse basis- en middelbare scholieren in vergelijking met kinderen uit andere landen een negatieve houding ten opzichte van lezen hebben. Als kinderen ouder worden, gaan ze lezen minder leuk vinden. Dat heeft vooral te maken met digitale media. Bibliotheekwetenschapper Frank Huysmans deed daar onderzoek naar en constateerde dat twaalf- tot negentienjarigen vier keer zo veel tijd doorbrengen achter de computer als ouderen. Tussen het zevende en vijftiende levensjaar neemt het percentage kinderen dat vrijwel dagelijks een boek leest met twee derde af, terwijl hun gebruik van digitale media juist exponentieel toeneemt. Dat geldt met name voor gamen, mobiel bellen, whatsapp en sociale media zoals Facebook en Twitter. Desondanks werd gedurende de Kinderboekenweek het opbeurende bericht verspreid dat over het eerste halfjaar van 2013 de omzet van kinderboeken met 1,6 procent is gestegen ten opzichte van het eerste halfjaar van 2012.

Hypes

Of dat bericht nu werkelijk zo bemoedigend is voor de kinderboekenverkoop in het algemeen, betwijfelt Piero Stanco, directeur van uitgeverij

Kluitman. 'In absolute zin gaat het goed met de omzet, maar hij wordt vooral gedreven door successeries die heel goed verkopen. Het geeft dus een ietwat vertekend beeld van de werkelijkheid.' De jeugd leest nog wel, maar ze lezen volgens Stanco redelijk smal. 'Dat wil zeggen dat ze één soort boek lezen. Daaromheen bestaat niet meer zoveel. Het gaat erom wat hot is. Op dit moment zijn dat bijvoorbeeld *Dagboek van een Muts*, *Leven van een Loser* en *De Grijsje Jager*. Het is dezelfde trend als bij volwassenen. Daar zie je ook dat van sommige boeken, zoals *Vijftig*

Alles is zo vluchtig en oppervlakkig; het draait om hypes

tinten grijs, idiote aantallen worden verkocht.' Het is een tendens die Stanco betreurt. 'Ik vind het jammer dat mensen hun wereld niet wat meer verbreden. Alles is zo vluchtig en oppervlakkig; het draait om hypes. Boeken die ze niet kennen zijn ver van hun bed. Hierdoor blijft het een moeizame markt.' Dat is zonde vindt Stanco, want er is zo veel moois te vinden waar kinderen nauwelijks weet van hebben. '*Tempel van de Spiegels* van Mirjam Gielen doet het bijvoorbeeld leuk, maar zou veel beter kunnen verkopen, gezien de kwaliteit en de goede recensies.'

Uitgeverij Kluitman bestaat bijna 150 jaar en werd beroemd met klassiekers als *De Kameleon*,

Jongens van een jaar of tien pakken nu uitbundig geïllustreerde boeken

Pietje Bell, Kruijmelte en Dik Trom. 'Bij het 150-jarig bestaan willen we daar jubileumedities van uitbrengen. Het zijn imagobouwers waar we trots op zijn.' Hoewel menigeen nostalgische gevoelens zal koesteren bij de Pietje Bell- of De Kameleon-reeks, zal Kluitman de jeugd van tegenwoordig er niet meer in groten getale mee trekken. De uitgever moet het hebben van nieuwe, populaire vervangers als Superjan, Koen Kampioen, paardrijboeken en de nieuwe Lizzy-reeks van Suzanne Buis.

Aan games doet uitgeverij Kluitman niet. 'We hebben te weinig budget om games te ontwikkelen die ook maar enigszins in de schaduw kunnen staan van die van de professionals. Apps hebben we wel, maar daar verdienen we te weinig aan.

Dan moet je er echt duizenden van verkopen.'

Graphic novels

Joris van de Leur, uitgever bij Uitgeverij De Fontein Jeugd, bevestigt het verhaal van Stanco dat het vooral bepaalde series zijn die het goed doen. Hij toont echter een nauwelijks te temmen geestdrift ten aanzien van die ontwikkeling. 'Het gaat ongelofelijk goed. We groeien enorm. Dat komt doordat er een nieuw genre is: de graphic novel voor kinderen van 9 tot 15 jaar die moeite hebben met lezen. Voorheen stopten jongens van een jaar of tien met lezen en gingen ze voetballen of computeren, nu pakken ze uitbundig geïllustreerde boeken als *Leven van een Loser*. Ik ontvang lovende mails van bezorgde moeders

dat hun zoon niet meer wil komen eten en de hele middag met dat boek onder de dekens ligt, dat ze eindelijk eens een boek lezen.'

Van de Leur beschouwt deze boeken als een schot in de roos. 'We zijn nu vijf jaar bezig en inmiddels zijn er al een miljoen verkocht. Wereldwijd meer dan honderd miljoen. Het is in 45 landen vertaald. De leesmarkt is hierdoor enorm opgepept.' Om de jeugd te bereiken is Fontein goed te vinden op Facebook en Twitter. 'We doen veel acties rondom titels. Leespremières bijvoorbeeld, waarbij de kinderen het boek te lezen krijgen voordat het in de boekwinkel komt. Of YouTube-filmpjes waarop ze inspreken waarom ze fan zijn van het boek. Daar krijgen we er honderden van binnen. Weten we meteen ook waarom ze het boek leuk vinden.' Als ze goed aansluiten bij een boek, maakt Fontein gebruik van apps of games. Zo is aan het prentenboek *Zzz* van Loes Riphagen een app gekoppeld waarmee je kaboutertjes kunt zoeken. Het jeugdboek *Superhelden* van Marcel van Driel heeft een eigen game. Van de Leur merkt wel dat de oplages van de eerste druk van boeken van Nederlandse auteurs kleiner worden. Ook de feelgood romance-boeken, zoals verhalen van vier vriendinnen die op vakantie gaan en vriendjes krijgen, worden minder verkocht. 'De meiden zitten toch meer op Facebook, denk ik. Jeugdthrillers uit het young adult-segment worden daarentegen

Digitaal lezen voor jongeren

Voormalig GTStacteur Raynor Arkenbout (24) debuteerde in 2012 met zijn e-book *Absurd*, dat alleen in een digitale versie is verschenen. Om negen uur 's ochtends werd het e-book online gezet en rond het middaguur stond het op nummer één in de Apple's iBookStore. *Absurd* was ook meteen trending topic op Twitter. Inmiddels heeft Arkenbout ook deel 2 (*Bizar*) en deel 3 (*Raar*) van zijn verhalenbundel uitsluitend als e-book uitgegeven. Alle drie stonden ze op nummer 1 in de iBookstore. Hoewel

het geen jeugdboeken zijn, worden ze door veel tieners op de mobiele telefoon gelezen.

Gedigitaliseerde en geanimeerde prentenboeken voor kinderen zijn populair in de Appstore. Ze zijn niet alleen een mooie aanvulling op 'gewone' prentenboeken, maar leveren een wetenschappelijk bewezen bijdrage aan het vergroten van de woordenschat en het versterken van het verhaalbegrip bij jonge kinderen.

Ze bestaan nog: drie boekenwormen

Lina Schwartz (9)

Hoeveel: Acht boeken per week.

Wat: De boeken van Astrid Lindgren en Janneke Schotveld vind ik erg leuk. Mijn lievelingsboek is *Ronja de Roversdochter*.

Waar: Ik leen meestal boeken bij de bieb en krijg ze soms cadeau.

Waarom: Ik vind het leuk om in een andere wereld te zijn en verdiep me er echt in. Als ik een boek kies, let ik er op dat het niet te spannend is en dat er geen geweld in zit. Daar hou ik niet van. Wel vind ik het mooi als er dieren in voorkomen.

Puck van Geelen (10)

Hoeveel: Eén boek per week.

Wat: *Geronimo Stilton*, *Leven van een Loser* en *Hoe overleef ik mezelf?* zijn mijn favorieten. Ik lees nu *Je bent je Brein*.

Waar: Een aantal boeken heb ik gekregen, maar ik ga ook vaak naar de bibliotheek.

Waarom: Je leert er iets van en de verhalen zijn vaak grappig. Op school lezen we ook veel. Oudere kinderen helpen kinderen uit een lagere groep daarbij.

Bronte (14)

Hoeveel: Gemiddeld één per week, in de vakantie soms vier boeken in twee dagen.

Wat: Mijn favoriete serie is *De Grijsse Jager* van John Flanagan. Die herlees ik ook vaak. Ik heb net deel 12 gekocht.

Waar: Ik koop liever boeken, omdat ik het fijn vind om ze zelf te hebben. Dan hoef ik niet terug naar de bieb als ik ze wil herlezen.

Waarom: Voor mij is lezen een fijne manier om mijn hoofd leeg te maken en me op iets anders te richten. Even niet nadenken over wat ik nog allemaal moet doen. Ik kan me door te lezen helemaal verliezen in een andere wereld.

Initiatieven voor leesbevordering bij kinderen

Uitgeverij Zwijsen stimuleert de leesinteresse van leerlingen met het Voorleeskwartier. Dat bestaat uit acht voorleesboeken voor groep 1 tot en met 8, met voorleesverhalen en extra's zoals specifieke voorleesinstructies. McDonald's Nederland deelt gratis digitale, interactieve kinderboeken uit bij ieder Happy Meal. Vanaf 7 augustus 2013 wordt bij iedere Happy Meal-actie

een nieuw digitaal boek toegevoegd aan je online bibliotheek.

Kinderboekenschrijver Jacques Vriens zet zich in voor leesbevordering van kinderboeken door scholen te bezoeken, lezingen te geven en erover te schrijven. In maart werd hij door de Stichting Lezen, het Nederlands Letterenfonds en de CPNB benoemd tot Kinderboekenambassadeur.

Hij begon erin te lezen en was meteen helemaal enthousiast

wel weer goed gelezen. Vaak ook nog door twintigers.'

Leesplezier

De hype rond *Leven van een Loser* en *Dagboek van een Muts* is ook aan kinderboekenwinkel Helden en Boeven in Amsterdam niet voorbij gegaan. De boeken staan prominent uitgestald. Het zijn niet de enige graphic novels die jonge lezers verslinden. 'Ook series als Tom Groot, Kapitein Onderbroek, Mees Kees en Niek de Groot zijn populair. Het gaat om stripachtige, makkelijk leesbare boeken voor kinderen van 8 tot 12 jaar,' vertelt eigenaresse Marjoleine Vos die de winkel samen met bedrijfsleidster Muriël van Elburg runt. Voor twaalfplussers koopt Vos minder ruim in. 'De kast zou drie keer zo groot kunnen zijn, maar de omloop-snelheid is in deze leeftijdscategorie zo laag. We verkopen er veel minder van. Auteurs als Paul van Loon, Francine Oomen en Carry Slee ontbreken natuurlijk niet in de kast. Die moet je gewoon hebben.'

De meeste klanten komen voor een cadeautje of boeken voor jongere kinderen. Toch krijgen Vos en Van Elburg ook nu en dan tieners in de winkel die, al dan niet met hun

ouders, om advies vragen. 'Laatst was er een jongen die met zijn moeder een boek kwam uitkiezen. Zijn moeder wilde graag dat hij intellectuele boeken met serieuze verhalen zou gaan lezen. Maar dat zag ik somber in, want die jongen las helemaal niet. Ik reikte hem de graphic novel *Tom Groot* aan. Hij begon erin te lezen en was meteen helemaal enthousiast. Zijn moeder zag het eigenlijk niet zo zitten, maar kocht het boek toch. Een week later kwam hij terug om deel twee en drie te halen.'

Het gaat volgens Vos vooral om het leesplezier. 'Zodra kinderen lezen leuk gaan vinden, kunnen ze langzaam overstappen op moeilijkere boeken. Daarom ben ik ook niet per se tegen boeken als *De Wakkere Muis Geronimo Stilton*. Die zijn voorzien van felle kleuren en opvallende typografie, maar inhoudelijk niet zo goed. Toch is zo'n boek ideaal om een kind te verleiden om te gaan lezen. En daar gaat het om!'

Verder lezen op inct.nl

Op de website van [inct](http://inct.nl) vindt u onder meer de volgende gerelateerde artikelen:

- Waar vind ik een illustrator?
- CBS: in 2012 meer jeugdleden voor de bibliotheek